

CONTABILITATEA ÎN COMERT
CAIET DE APLICAȚII

Lector univ. dr. LUMINIȚA JALBĂ

**CONTABILITATEA
ÎN
COMERȚ**

CAIET DE APLICAȚII

**Editura Universitară,
București**

Tehnoredactare: Angelica Mălăescu
Coperta: Angelica Mălăescu

Copyright © 2011
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr.27-33,
Sector 1 , București
Tel./Fax: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE DIN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
JALBĂ, LUMINIȚA

Contabilitatea în comerț : caiet de aplicații / Luminița
Jalbă. - Ed. a 2-a, rev. - București : Editura Universitară, 2011
ISBN 978-606-591-136-9

657:339.1(075.8)

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare.

Distribuție: tel./fax: 021-315.32.47
021-319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-606-591-136-9

C U P R I N S

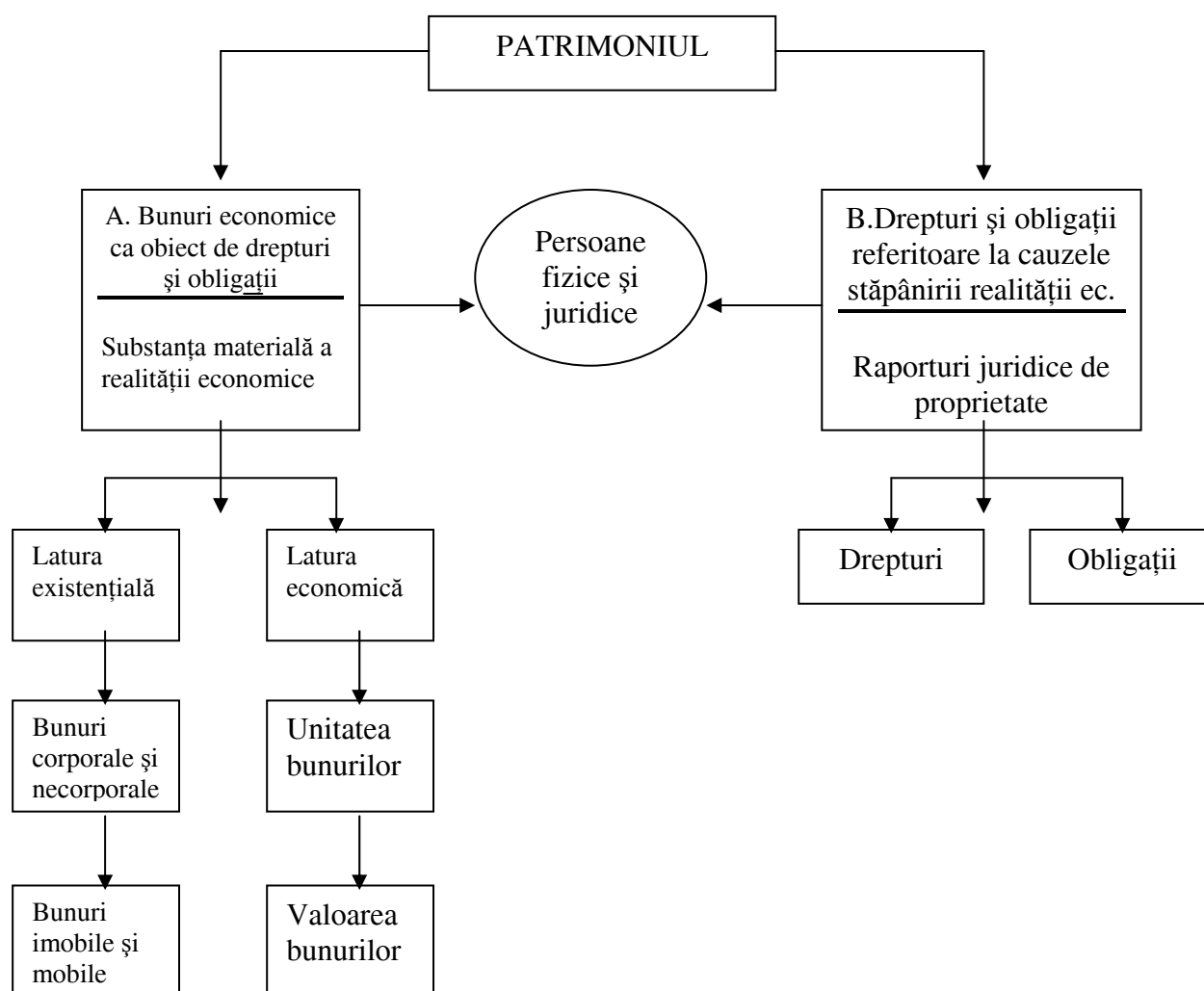
1.Obiectul și definiția contabilității	
1.1.Structuri bilanțiere de activ	13
1.2 Structuri bilanțiere de pasiv	19
2. Bilanțul-procedeu al dublei reprezentări a patrimoniului	25
3. Contul de rezultate	31
4. Registrele de contabilitate	37
5. Documentele contabile de sinteză	39
6. Contul și dubla înregistrare	
6.1. Necesitatea și conținutul economic al contului	39
6.2. Structura contului.....	40
6.3. Dubla înregistrare.....	40
6.4. Corespondența conturilor.....	41
6.5. Exemple de operațiuni privind corespondența conturilor.....	41
6.6. Analiza contabilă	42
6.7. Planul de Conturi General	49
7. Contabilitatea privind T.V.A	65
8. Contabilitatea operațiilor privind decontările cu personalul	67
9. Contabilitatea operațiilor privind decontările cu asigurările și protecția socială	68
10. Metode de contabilizare a stocurilor	
10.1 Metoda inventarului permanent la preț de vânzare cu TVA	69
10.2 Metoda inventarului intermitent	73
11. Monografie contabilă. Prezentarea entității	77
11.1. Înființare, denumire, capital.....	77
11.2. Domeniu de activitate	78
11.3. Structura organizatorică.....	78
11.4. Modul de organizare și conducere a contabilității. Circuitul documentelor	79
11.5. Întocmirea documentelor contabile a registrelor contabile, a declarațiilor și deconturilor	80
11.5.1. Registre contabile.....	80
11.5.2. Documente privind organizarea contabilității immobilizărilor.....	81
11.5.3. Documente privind organizarea contabilității materialelor.....	82
11.5.4. Documente privind organizarea contabilității mijloacelor bănești.....	84
11.5.5. Documente privind organizarea contabilității drepturilor salariate.....	85
11.5.6. Documente privind organizarea contabilității cheltuielilor și veniturilor	86
11.5.7. Documente privind organizarea contabilității generale.....	87
11.5.8. Documente privind organizarea inventarierii patrimoniului.....	88
11.5.9. Gestionarea, folosirea și evidența formularelor cu regim special.....	89
11.5.10. Lucrări de sinteza și raportare financiar-contabilă. Situații financiare...	89

11.6. Monografie contabilă specifică entității; întocmirea bilanței de verificare	90
12. Teste grilă și aplicație practică.....	97
Bibliografie	137

1. OBIECTUL ȘI DEFINIȚIA CONTABILITĂȚII

PATRIMONIUL CA OBIECT DE STUDIU AL CONTABILITĂȚII

Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică, ce aparțin unei persoane fizice sau juridice, cât și bunurile la care se referă.

Categoria de patrimoniu a fost studiată în literatura de specialitate din două puncte de vedere: *juridic* și *economic*.

JURIDIC, categoria de patrimoniu a fost definită ca fiind un complex de elemente reprezentând, pe de o parte, bunurile economice ale unei entități, iar pe de altă parte, drepturile și obligațiile cu valoare economică ale aceleiași entități.

Ecuția patrimoniului potrivit concepției juridice este de forma:

$$\text{BUNURI ECONOMICE} = \text{DREPTURI} + \text{OBLIGAȚII}$$

Bunurile economice reprezintă tot ceea ce posedă entitatea, identificându-se cu elemente sub formă de terenuri, clădiri, construcții, mașini, utilaje și instalații de lucru, mijloace de transport, stocuri de materii prime și materiale consumabile, stocuri de mărfuri, produse finite și semifabricate, disponibilități bănești și alte elemente de avere.

Drepturile și obligațiile cu valoare economică reprezintă raporturile ce se stabilesc în procesul de procurare și gestionare al bunurilor. În situația în care titularul de patrimoniu este proprietar și, deci, nu trebuie să acorde nici un echivalent valoric pentru bunurile aflate în posesia și folosința sa, aceste raporturi capătă forma de *drepturi*. În situația în care pentru bunurile economice ca elemente patrimoniale, titularul de patrimoniu trebuie să dea un echivalent valoric sau să îndeplinească o prestație, aceste raporturi capătă forma de *obligații*.

ECONOMIC, categoria de patrimoniu delimitează valorile economice prin prisma resurselor și utilizărilor.

Ecuția generală a patrimoniului este de forma:

$$\text{UTILIZĂRI} = \text{RESURSE}$$

Resursele reprezintă izvoarele sau sursele de finanțare a bunurilor economice, având o determinare financiară. Ele pot fi grupate în :

- *resurse proprii* asigurate de către proprietar,
- *resurse atrase* sau străine furnizate de terțe persoane fizice sau juridice (bancheri, furnizori, etc.),
- *resurse rezultat* sub forma profitului realizat la închiderea exercițiului financiar-contabil.

Utilizările definesc modul de folosire al resurselor de către unitatea patrimonială în cadrul activității pe care aceasta o desfășoară. La rândul lor utilizările pot fi grupate în:

- *utilizări permanente* sau stabile, adică bunuri de folosință îndelungată (mai mare de un an),
- *utilizări temporare* sau curente
- *utilizări rezultat* sub formă de pierdere generală ca urmare a unei activități nerentabile.

UTILIZĂRI	RESURSE
Utilizări permanente (investiții)	Resurse permanente (finanțări)
Utilizări temporare (active circulante)	Resurse temporare (datorii pe termen scurt)

Componentele patrimoniului potrivit celor două structuri sunt definite în contabilitate prin noțiunile de *activ* și *pasiv*.

Potrivit conceptului **juridic**,

ACTIVUL reprezintă bunurile economice ca valori pozitive ale patrimoniului.

PASIVUL, drepturile și obligațiile ca valori negative ale patrimoniului.

Din punct de vedere **economic**,

ACTIVUL reprezintă utilizările de resurse

PASIVUL reprezintă sursele de finanțare.

Problemă

Societatea “Invest” SRL este fondată la 1 ianuarie prin aportul a 3000 lei depuși într-un cont bancar și prin aportul unor mijloace de transport evaluate la 7000 lei.

În cursul lunii ianuarie societatea efectuează următoarele operații economice:

- ❖ achiziționarea de mărfuri pe credit în sumă de 9000 lei.
- ❖ vânzarea mărfurilor anterior achiziționate pe credit la prețul de 14.000 lei.
- ❖ salarii plătite cu cec bancar 2000 lei.
- ❖ prime de asigurare plătite prin cec bancar 200 lei.
- ❖ publicitate la posturi radio plătită prin cec bancar 500 lei.

În cursul lunii februarie societatea încasează 14.000 lei de la clienții săi și plătește 9.000 lei datorii către furnizorii săi.

Se cere:

1. Să se construiască bilanțul de constituire al societății.
2. Să se prezinte bilanțul și contul de rezultate la 31 ianuarie.
3. Să se prezinte bilanțul la sfârșitul lunii februarie.

Bilanțul este un procedeu folosit de metoda contabilității cu ajutorul căruia se prezintă la un moment dat, în expresie valorică, patrimoniul, sub dublul său aspect: sub aspectul destinației economice și sub aspectul surselor de finanțare. Prin bilanț se prezintă și rezultatele finale ale entității patrimoniale la un moment dat, sub formă de profit sau pierdere.

Bilanț de constituire

ACTIV (posed)		PASIV (datorez)	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	3.000		
TOTAL ACTIV	10.000	TOTAL PASIV	10.000

Contul de rezultate

CHELTUIELI		VENITURI	
Achiziție de mărfuri	9.000	Vânzare mărfuri	14.000
Salarii	2.000		
Prime de asigurare	200		
Publicitate	500		
TOTAL CHELTUIELI	11.700	TOTAL VENITURI	14.000

VENITURI > CHELTUIELI ⇒ PROFIT

PROFIT = 14.000 – 11.700

PROFIT = 2.300 LEI

Pentru întocmirea bilanțului final este necesară analiza influenței operațiilor asupra patrimoniuului:

a) achiziție de mărfuri pe credit în sumă de 9.000 lei

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Mărfuri	9.000	Datorii furnizori	9.000
Conturi curente la bănci	3.000		
TOTAL ACTIV	19.000	TOTAL PASIV	19.000

b) vânzarea mărfurilor pe credit la prețul de 14.000 lei

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	3.000	Datorii furnizori	9.000
Creanțe clienți	14.000	Profit	5.000
TOTAL ACTIV	24.000	TOTAL PASIV	24.000

c) salarii plătite cu cec bancar: 2.000 lei

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	1.000	Datorii furnizori	9.000
Creanțe clienți	14.000	Profit	3.000
TOTAL ACTIV	22.000	TOTAL PASIV	22.000

d) prime de asigurare plătite prin cec bancar: 200 lei

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	800	Datorii furnizori	9.000
Creanțe clienți	14.000	Profit	2.800
TOTAL ACTIV	21.800	TOTAL PASIV	21.800

e) publicitate plătită prin cec bancar: 5.00 lei

Bilanț la 31 ianuarie

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	300	Datorii furnizori	9.000
Creanțe clienți	14.000	Profit	2.300
TOTAL ACTIV	21.300	TOTAL PASIV	21.300

În cursul lunii februarie societatea încasează 14.000 lei de la clienții săi (cresc disponibilitățile din contul curent de la bancă) și plătește 9.000 lei datorii către furnizorii săi (scad disponibilitățile din contul curent de la bancă).

Conturi curente la bănci = $300 + 14.000 - 9.000 = 5.300$ lei

Bilanț la 28 februarie

ACTIV		PASIV	
Mijloace de transport	7.000	Capital social	10.000
Conturi curente la bănci	5.300	Datorii furnizori	0
Creanțe clienți	0	Profit	2.300
TOTAL ACTIV	12.300	TOTAL PASIV	12.300

PATRIMONIUL

ACTIV	PASIV
I. ACTIVE IMOBILIZATE	I. CAPITALURI PROPRII
<i>1. Imobilizari necorporale</i>	- capital social
- cheltuieli de constituire	- prime de capital
- cheltuieli de cercetare și dezvoltare	- rezerve din reevaluare
- concesiuni, brevete, licențe, mărci de fabrică și alte drepturi similare	- rezerve (legale, statutare, alte rezerve, pentru acțiuni proprii)
-fond comercial	- rezultatul reportat
-alte imobilizări necorporale (programe informatice).	- rezultatul exercițiului
	- subvenții pentru investiții
<i>2. Imobilizări corporale</i>	II. PROVIZIOANE PENTRU RISCURI ȘI CHELTUIELI
- terenuri	
- mijloace fixe (clădiri, construcții speciale, mașini, utilaje și instalații de lucru, aparate și instalații de măsurare, control și reglare, mijloace de transport, animale și plantații, unelte, dispozitive, mobilier și aparatură birotică).	III. DATORII
	- datorii financiare (credite, împrumuturi din emisiuni de obligațiuni)
	- datorii comerciale (furnizori, efecte de plătit)
	- datorii fiscale, salariale și sociale
	- datorii față de asociați
	- creditori diverși.
<i>3. Imobilizări financiare</i>	IV. PASIVE DE REGULARIZARE
- acțiuni deținute la entitățile afiliate	- amortizările
- interesele de participare	- provizioanele (pentru deprecieri de valoare, pentru creșterea valorii datoriilor)
- creanțele imobilizate	- venituri înregistrate în avans.
II. ACTIVE CIRCULANTE	
<i>1. Stocuri și producție în curs de execuție</i>	
- materii prime și materiale consumabile	
- producție în curs de execuție	
- produse finite și semifabricate	
- mărfuri și ambalaje	
- obiecte de inventar	
- baracamente și amenajări provizorii.	
<i>2. Creanțe sau valori în curs de decontare</i>	
- creanțe comerciale (clienți, efecte comerciale de primit)	
- creanțe față de angajați	

- creanțe față de acționari	
- creanțe fiscale, sociale și salariale	
- debitori diverși.	
<i>3. Titluri de plasament și disponibilități bănești</i>	
- acțiuni și obligațiuni pe termen scurt	
- disponibilități bănești (numerarul din casierie, depozite la bancă, avansuri de trezorerie, alte valori de trezorerie-timbre fiscale și poștale, tichete și bilete de călătorie, bilete de odihnă și tratament, tichete de masă)	
III. ACTIVE DE REGULARIZARE	
- cheltuieli constatate în avans (chirii plătite în avans, abonamente, prime de asigurare, dobânzi)	
- cheltuieli de repartizat pe mai multe exerciții (reparații capitale imprevizibile, reparații capitale curente și revizii tehnice).	

1.1. Structuri bilanțiere de activ

Activele imobilizate reprezintă bunuri și valori economice destinate a fi utilizate o perioadă îndelungată, constituind baza și mijloacele de acțiune ale unității patrimoniale, funcția lor fiind fixată în activitatea economică și socială a unității, iar prin destinația lor nu sunt destinate direct comercializării, nu se consumă și nu se înlocuiesc după prima utilizare.

Activele imobilizate se diferențiază la rândul lor în trei grupe:

- imobilizări necorporale
- imobilizări corporale
- imobilizări financiare.

Imobilizările necorporale, denumite și **active intangibile sau nemateriale**, cuprind acele valori economice de investiții care nu îmbracă forma fizică de bunuri materiale concrete. În structura lor sunt incluse:

Cheltuieli de constituire care cuprind cheltuielile cu înființarea, dezvoltarea și fuzionarea unităților patrimoniale, cum sunt cele privind taxele și cheltuielile de înscriere și înmatriculare, prospectarea pieței, reclamă și publicitate.

- taxe și cheltuieli pentru încheierea notarială a cererii de autorizare
- autentificare statut la notariat
- taxa de înmatriculare la Registrul Comerțului
- taxa de publicare în Monitorul Oficial
- taxa de înregistrare în Registrul Acționarilor

- taxe de autorizare profesională (autorizații, avize, licențe, certificate).

De asemenea, cuprind cheltuielile de dezvoltare ocazionate de operațiunile menite să asigure creșterea de capital prin emisiunea și vânzarea de acțiuni și obligațiuni, precum și alte cheltuieli legate de extinderea unității patrimoniale. Toate aceste cheltuieli sunt supuse amortizării pe o perioadă de cel mult cinci ani.

Cheltuieli de cercetare și dezvoltare cuprind cheltuielile legate de efectuarea unor lucrări sau obiective de cercetare menite să contribuie la crearea de noi tehnologii, noi produse și investiții, utile și eficiente în raport cu activitatea viitoare a unității patrimoniale. Ele se recuperează pe calea amortizării într-o perioadă de cel mult cinci ani.

- studii tehnice de evaluare
- devize și bugete
- rentabilitate economică
- profitabilitate economică.

Concesiunile, brevetele, licențele, mărcile de fabrică și alte drepturi similare cuprind toate cheltuielile efectuate pentru achiziționarea drepturilor de exploatare a unui bun, în cazul concesiunilor, a unui brevet, a unei licențe, a unei mărci de fabricație, a unui knowhow și alte drepturi similare de proprietate industrială și intelectuală. Aceste cheltuieli vor fi amortizate pe toată durata cât întreprinderea a achiziționat dreptul de utilizare a unor astfel de imobilizări.

Fondul comercial reprezintă acele cheltuieli care sunt efectuate pentru dezvoltarea sau menținerea potențialului de activitate al unui agent economic cum ar fi: clientela, vadul comercial, segmentul de piață, emblema, firma, concurența, etc.

Clientela este factorul esențial al capacității firmei de a realiza un anumit volum al vânzărilor pentru un număr sigur de clienți, efectul mobilizator al patrimoniului de a crea prosperitate firmei, prin randamentul de a realiza vânzările pentru un număr cert de clienți.

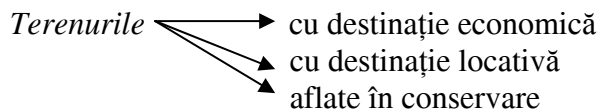
Vadul comercial este rezultanta calității, numărului, ponderii și frecvenței consumatorilor de a achiziționa bunuri de la același comerciant.

Emblema reprezintă combinația de semne, culori sau înscrisuri prin intermediul cărora pot fi deosebiți comercianții. Aceasta asigură un drept de proprietate pentru toate beneficiile care pot fi obținute din exploatarea fondului comercial.

Firma este numele sub care se exercită comerțul și care trebuie să asigure clar și precis identitatea comerciantului, în scopul eliminării confuziilor. Se dobândește prin înscriere la Registrul Comerțului .

Fondul comercial creat de o întreprindere nu se contabilizează în timpul activității ei, ci numai cu ocazia determinării prețului de vânzare al întreprinderii respective. Mărimea fondului comercial se amortizează pe toată durata în care acesta generează un plus de valoare întreprinderii cumpărătoare.

Imobilizările corporale, denumite și **active fixe tangibile**, cuprind bunurile materiale de folosință îndelungată în activitatea unei întreprinderi. În cadrul imobilizărilor corporale intră :

Mijloacele fixe

- clădiri, construcții speciale
- unelte, dispozitive, instrumente, mobilier și aparatură birotică
- mașini, utilaje și instalații de lucru
- aparate și instalații de măsurare, control și reglare
- mijloace de transport
- animale și plantații.

În conformitate cu legislația din țara noastră, sunt considerate **mijloace fixe**, obiectul singular sau complexul de obiecte utilizat ca atare, ce îndeplinește cumulativ următoarele condiții: *are o valoare mai mare decât limita stabilită de lege și o durată normată de utilizare mai mare de un an*. Atunci când bunurile materiale procurate sau create de întreprindere nu sunt terminate, ele sunt incluse în categoria *imobilizărilor în curs*.

Imobilizările corporale își pierd din valoare ca urmare a uzurii determinate de utilizarea lor, și a progresului tehnic. Constatarea pierderii de valoare suferită de imobilizările corporale, cu excepția terenurilor, și includerea ei în costuri, poartă denumirea de **amortizare**.

Imobilizările financiare, denumite și **investiții financiare pe termen lung** sunt investiții financiare care cuprind acțiuni și alte titluri cumpărate și deținute pe termen lung, precum și creanțe imobilizate, cum ar fi împrumuturile și garanțiile acordate pe termen lung. Ele prezintă următoarele caracteristici: nu au o structură materială; reprezintă sume bănești imobilizate pe termen lung în afara entității; nu se amortizează pentru că nu suferă deprecieri ireversibile; pot fi supuse unor deprecieri temporare reversibile, pentru care se constituie ajustări pentru pierderea de valoare.

Imobilizările financiare se pot grupa astfel:

Acțiunile deținute la entitățile afiliate reprezintă titluri de valoare sub formă de acțiuni și alte valori similare investite de titularul de patrimoniu în capitalul altor unități patrimoniale. Deținerea acestor titluri de valoare permite exercitarea de către unitatea deținătoare a unui control sau influențe semnificative asupra unității patrimoniale emitente.

Amortizarea participațiilor se realizează sub forma dividendelor distribuite din portofoliul obținut de societatea comercială emițătoare de titluri de participare.

Interesele de participare constau în titlurile dobândite (altele decât cele de participare), în vederea realizării unor venituri financiare, fără a putea interveni în gestiunea unității patrimoniale emitente. Toate titlurile de valoare, altele decât titlurile de participare, pe care unitatea patrimonială dorește să le conserve pe termen lung, sau care nu pot fi vândute pe termen scurt, sunt delimitate în contabilitate sub forma titlurilor imobilizate. De asemenea,

titlurile dobândite pentru a realiza *la o scadență un profit*, fără a interveni în gestiunea altor societăți, sunt considerate *titluri imobilizate ale activității de portofoliu*.

Creanțele imobilizate cuprind sumele datorate de filiale, împrumuturi acordate pe termene lungi și alte creanțe imobilizate.

- **Sumele datorate de filiale** reprezintă acele creanțe ale unității patrimoniale care iau naștere cu ocazia acordării de împrumuturi altor unități patrimoniale la care aceasta deține titluri de participare.

- **Împrumuturile acordate pe termen lung** reprezintă sumele acordate unor terți, în baza contractelor de împrumut, și pentru care se primesc dobânzi.

- **Alte creanțe imobilizate** cuprind garanțiile și cauțiunile depuse de unitatea patrimonială la terți în vederea garantării bunei execuții a unei obligații.

Creanța reprezintă dreptul creditorului de a primi o sumă de bani sau alte bunuri economice ori valori, de la debitori, la un anumit termen. Creanțele constituie în același timp un activ pentru creditori și un pasiv pentru debitori.

Cauțiunea se realizează în baza unui contract conform căruia o persoană garantează pentru o altă persoană, față de terți, că va îndeplini obligația persoanei garantate, în cazul în care aceasta nu își respectă angajamentul.

Garanția se realizează tot pe bază de contract, prin care una din părți, numită garant, garantează celeilalte părți, denumită beneficiar, executarea unei obligații. Garanția dă dreptul beneficiarului (creditorului) ca în cazul neexecutării obligației de către debitor, să ceară scoaterea la licitație a bunurilor în vederea stingerii obligației asumate.

Imobilizările financiare recunoscute ca active se evaluează la costul de achiziție sau la valoarea determinată prin contractul de dobândire a acestora.

Imobilizările financiare se prezintă în bilanț la valoarea de intrare, mai puțin ajustările cumulate pentru pierderile de valoare.

Activele circulante, denumite și active curente, cuprind toate activele de exploatare și cele de trezorerie a căror durată de lichiditate este de până la un an. Ele se află într-o continuă mișcare, schimbându-și forma materială și utilitatea în cadrul circuitului economic al patrimoniului. Cu ocazia finalizării fiecărui ciclu de exploatare, diferitele elemente ale activelor circulante sunt înlocuite continuu cu alte elemente de aceeași natură.

În raport de forma concretă pe care o îmbracă și destinația pe care o capătă în cadrul ciclurilor de exploatare, activele circulante se împart în *stocuri și producție în curs de execuție, creanțe, plasamente și disponibilități bănești*.

Stocurile și producția în curs de execuție reprezintă acele valori economice care prin natura și destinația lor, sunt folosite ca materii prime și materiale consumabile, producție în curs de execuție, produse finite și semifabricate, mărfuri și ambalaje aflate în depozite spre vânzare, etc. Ele intervin în ciclul de exploatare al unității patrimoniale, fiind consumate la

prima utilizare ca materii prime și materiale consumabile vândute, în cazul mărfurilor și produselor finite, sau în curs de execuție dacă au calitatea de producție neterminată.

În sfera stocurilor se includ și obiectele de inventar și baracamentele.

Obiectele de inventar sunt bunuri cu o valoare mai mică decât limita prevăzută de lege pentru a fi considerate mijloace fixe, indiferent de durata lor de folosință, sau cu o durată de folosință mai mică de un an indiferent de valoarea lor, precum și bunurile asimilate acestora (echipamente de protecție, echipamente de lucru, aparate de măsură și control și alte obiecte similare).

Baracamentele și amenajările provizorii sunt bunuri achiziționate sau confecționate de unitățile patrimoniale și sunt utilizate pentru efectuarea unor lucrări sau pentru prestarea unor servicii (barăci, schele, podețe, împrejmuiri, etc) din care, prin demolare sau demontare, se recuperează materiale.

Creanțele reprezintă valorile economice avansate temporar de către titularul de patrimoniu, altor persoane fizice sau juridice, pentru care urmează să se primească un echivalent valoric. Acest echivalent poate fi reprezentat de o sumă de bani, de o lucrare sau un serviciu.

Toate persoanele fizice sau juridice care au beneficiat de valorile avansate, urmând să dea un echivalent corespunzător, sunt delimitate prin noțiunea generică de *debitori*. Toți debitorii unității patrimoniale, sub forma creanțelor legate de vânzarea de bunuri, lucrări sau servicii sunt delimitați prin structura de *clienți și valori asimilate*.

Clienții reprezintă creanțele față de terți ca urmare a vânzărilor pe credit a bunurilor materiale, a lucrărilor prestate și serviciilor executate, ce fac obiectul activității unei întreprinderi. În concluzie, această categorie de active circulante ia naștere în etapa circuitului economic în care mărfurile și produsele expediate către beneficiari (clienți) urmează să se transforme în bani. Dacă încasarea echivalentului valoric nu se face concomitent cu livrarea bunurilor către beneficiar, ia naștere un *drept de creanță* pentru furnizor(expeditor) și o *obligație de plată* pentru beneficiar(destinatar), creanță ce urmează a fi încasată la termenul stabilit de comun acord între cele două părți.

Clienții neîncasați la scadență și asupra cărora există o lipsă de încredere în ceea ce privește solvabilitatea lor, sunt reflectați în contabilitate sub forma *clienților incerți*.

De asemenea, sunt asimilate clienților creanțele privind *efectele comerciale de primit*, ce presupun, de regulă, existența unor raporturi juridice anterioare între părți, rezultate din livrări de mărfuri, prestări de servicii, etc.

Unitatea patrimonială care vinde produse unui client, dacă dorește să aibă o certitudine mai mare în ceea ce privește încasarea echivalentului valoric, solicită clientului său să semneze un efect de comerț. Ele circulă sub diferite denumiri: înscrisuri, polițe, cambii, instrumente de plată și credit. Fiind negociabile, aceste titluri de valoare pot fi cedate, vândute sau transmise.

De exemplu, dacă o întreprindere livrează produse finite unui client și dorește confirmarea în scris a capacității sale de plată, va solicita semnarea de către clientul său a unei *trate* sau va primi sub semnătura acestuia un *bilet la ordin*. Aceste efecte comerciale pot fi decontate la termenul de scadență înscris în cadrul lor de întreprinderea respectivă, pot fi

scontate (vândute) imediat la bancă, situație în care banca devine proprietara efectului și va încasa la scadență creanța de la client, pot fi valorificate ca titluri de valoare la bursa de valori sau transferate altei persoane cu drepturi de creanță.

Toate drepturile de creanță, altele decât cele asupra clienților, sunt concretizate în:

- creanțe asupra furnizorilor, denumite avansuri, când sunt acordate înaintea începerii execuției unei comenzi sau unui contract și acțiuni când sunt acordate după executarea parțială a comenzilor sau contractelor;
- creanțe asupra asociațiilor sau acționarilor, în numerar și/sau în natură, reprezentând drepturile de creanță ale unității față de asociați pentru aporturile la capitalul social subscris;
- creanțele generate de relațiile de decontare cu personalul, bugetul statului, asigurările sociale, fondul de șomaj, organisme publice;
- debitorii diverși pentru creanțele determinate de cesiunea (vânzarea) titlurilor de plasament, activelor imobilizate, pagube materiale, reclamații, etc.

De asemenea, pot fi incluse în sfera creanțelor și *valorile și dobânzile de încasat*, reprezentând cecurile de încasat, efectele de încasat, cupoanele de încasat detașabile din titlurile de valoare privind drepturile la dividende sau dobânzi neexpireate la încheierea exercițiului. Aceste creanțe au un grad de lichiditate relativ mare, dar insuficient de mare pentru a fi cuprinse în categoria mijloacelor bănești.

Plasamentele și disponibilitățile bănești denumite și **valori de trezorerie** cuprind toate valorile economice care îmbracă forma sau îndeplinesc funcția de bani, deoarece au cel mai ridicat grad de lichiditate.

În această categorie de active circulante se deosebesc:

- a) plasamente;
- b) disponibilități bănești;
- c) alte valori de trezorerie;
- d) valori de încasat.

a) *Plasamentele* se divid în titluri de plasament și instrumente de trezorerie.

Titlurile de plasament sau investițiile temporare cuprind titlurile achiziționate în vederea realizării unui câștig pe termen scurt. Acest câștig se determină ca diferență dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare al acestor titluri.

Din categoria titlurilor de plasament fac parte:

- acțiunile proprii răscumpărate și deținute temporar în vederea influențării cursului la bursă, a reducerii capitalului social sau în vederea distribuirii lor către asociați;
- acțiunile altor societăți cumpărate în vederea efectuării de operațiuni speculative prin revânzare;
- obligațiuni emise de unitate și răscumpărate ulterior, în vederea amortizării;
- obligațiuni cumpărate pentru obținerea de dobânzi sau în vederea revânzării.

Instrumentele de trezorerie sunt reprezentate de titlurile de valoare achiziționate cu scopul protejării disponibilităților bănești sau al realizării unor operațiuni speculative. Protejarea disponibilităților bănești împotriva fenomenelor inflaționiste se face luând în calcul variația puterii de cumpărare a monedei naționale și rata dobânzii. Din categoria instrumentelor de trezorerie fac parte:

- *bonurile de tezaur* care se utilizează în cadrul relațiilor de credit dintre stat și populație. În vederea acoperirii unor urgențe ale bugetului, statul emite aceste titluri pe baza cărora se împrumută pe termen scurt. Bonurile de tezaur deținute sunt purtătoare de dobânzi și sunt irevocabile.

- *certIFICATELE substitutive de devize* se remit agenților economici care au efectuat operații de comerț exterior. Valoarea lor se corectează în funcție de rata de schimb a devizelor. Deținătorii de certificate beneficiază de dobânzi. Astfel, oamenii de afaceri care se deplasează în alte țări, pentru a nu purta cu ei cantități mari de bani reali, depun acești bani la o bancă (de obicei în valută convertibilă) primind în schimb un titlu de credit denumit *certificat de depozit*. Pe baza acestui certificat de depozit persoana respectivă poate ridica aceeași sumă de bani de la o bancă corespondentă dintr-o altă țară.

b) *Disponibilitățile bănești* (mijloace bănești) sunt reprezentate prin numerarul aflat în casieria unității și prin disponibilitățile aflate în conturi la bănci.

Cu ajutorul acestor mijloace bănești se efectuează operațiuni de încasări și plăți, care pot fi în numerar și prin decont bancar (fără numerar).

Disponibilitățile bănești din conturile în lei și în valută, se divid în disponibilități din conturi curente și din acreditiv.

Disponibilitățile din conturile curente servesc la efectuarea diferitelor categorii de plăți, la alimentarea acreditivelor, etc. Reîntregirea acestor disponibilități se face prin intermediul încasărilor de la terți, al creditelor contractate de la bănci, al depunerilor de numerar din casieria unității, etc.

*Acreditiv*ele reprezintă acele mijloace bănești rezervate la bancă într-un cont distinct, la dispoziția unui furnizor. Din aceste acreditiv urmează să se facă plata furnizorului pe măsura efectuării livrărilor de bunuri, executării lucrărilor sau prestării serviciilor. Acreditiv ele au și rolul de a asigura (garanta) plata în favoarea furnizorului.

c) *Alte valori de trezorerie* se individualizează sub forma timbrelor fiscale și poștale, tichetelor și biletelor de călătorie, biletelor de tratament și odihnă, bonurile valorice (bonuri cu valoare fixă), etc.

d) *Valorile de încasat și avansurile de trezorerie*. În categoria valorilor de încasat sunt incluse cecurile și efectele comerciale primite de la clienți și care urmează a fi încasate. Avansurile de trezorerie reflectă sumele acordate unor persoane și care urmează a fi justificate sau restituite.

1.2. Structuri bilanțiere de pasiv

Elementele de pasiv reflectă modul de acoperire și de finanțare a activelor patrimoniale. Pentru procurarea bunurilor economice, o unitate patrimonială utilizează:

- finanțarea proprie sau capitalul propriu care reflectă și *drepturile* întreprinzătorilor sau acționarilor asupra patrimoniului;
- finanțarea străină sau capitalul străin care reflectă și *obligațiile* unității patrimoniale față de terți.

Corespunzător celor două modalități de finanțare, pasivul patrimoniului se împarte în **capitaluri proprii și datorii**. La acestea se adaugă pasivele sub forma **provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli**.

Exigibilitatea surselor de finanțare se referă la termenul lor de decontare. În raport cu gradul de exigibilitate, pasivele se grupează în **capital permanent și datorii pe termen scurt sau curente**.

Capitalurile proprii corespund finanțării proprii a bunurilor economice aflate în circuitul patrimonial al unității. În structura capitalurilor proprii sunt cuprinse: capitalul individual sau social, primele de capital, rezervele din reevaluare, rezervele întreprinderii, rezultatul reportat, rezultatul exercițiului, subvențiile pentru investiții, provizioanele reglementate și fondurile proprii cu scop determinat.

Capitalul individual sau social se constituie la înființarea societăților comerciale prin aportul personal al proprietarului sau asociaților și acționarilor. Acest aport poate fi în numerar sau în natură (imobilizări, stocuri, etc.).

Capitalul social se subdivide în:

- *capitalul scris și nevărsat*, ce reflectă partea de capital care, deși a fost scrisă, nu a fost încă pusă la dispoziția unității patrimoniale;
- *capitalul scris și vărsat* reflectă partea din capitalul scris care a fost pusă efectiv la dispoziția unității patrimoniale.

Pe parcursul desfășurării activității unei societăți comerciale au loc operațiuni de majorare și de reducere a capitalului social.

Majorarea capitalului social are loc pe calea emisiunilor de noi acțiuni, a aportului întreprinzătorilor, a fuziunilor și prin operațiuni interne de capitalizare (încorporarea de rezerve, capitalizarea profitului exercițiului precedent, transformarea obligațiunilor în acțiuni, etc).

Reducerea capitalului se efectuează prin:

- rambursarea către acționari și asociați a unei părți din capital, atunci când se consideră că acest capital este prea mare în raport cu volumul activității desfășurate;
- acoperirea pierderilor înregistrate în decursul exercițiilor financiare anterioare.

Primele legate de capital sunt determinate de operațiunile de creștere a capitalului prin noi aporturi sau prin fuziuni. Primele legate de capital cuprind:

- ✓ primele de emisiune;
- ✓ primele de fuziune;
- ✓ primele de aport;
- ✓ prime de conversie a obligațiunilor în acțiuni.

În cazul aporturilor noi, *primele de emisiune* și cele privind aportul în natură se creează ca diferență între prețul de emisiune al noilor acțiuni (mai mare) și valoarea nominală a acțiunilor (mai mică). Această diferență este determinată de raportul cerere-ofertă de pe piață și de faptul că noii acționari trebuie să plătească, cu ocazia intrării în societate, o cotă parte din rezervele, rezultatele și fondurile acumulate de societate.